№ 195 Հոկտեմբերի 21 Հինգշաբթի 1882 Հոկտեմբերի 21 Հինգշաբթի № 195

ՏԱՍՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ: Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ֆրանսիա: Նամակ Թիւրքիայից:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ղարաբաղի աստղագէտը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Արդուին, 13 հոկտեմբերի

Արդուին քաղաքի Սահակեան ուսումնարանը 20 տարուց ի վեր գոյութիւն ունի: Սակայն դորա ընթացքը Թրքաց տիրապետութեան ժամանակից մինչև այժմ՝ եղել է բոլորովին անկարգ, այսինքն հին նահապետական տիրացուական եղանակաւ: Այդ պատճառով էլ կատարեալ ապարդիւն էր մնացել ամբողջ տեւողութեան միջոցում: Այս վերջին պատերազմից յետոյ, երբ Արդուին, որ կազմում է Բաթումի նահանգի մի մաս, ռուսաց իշխանութեան ներքոյ ընկաւ, տեղական ժողովուրդը, որ մինչև ցարդ այդչափ անտարբեր էր դէպի ուսում և ուսումնարան, այժմ սկսել է զարթել իր թմրութիւնից, քիչ շատ հասկանալ ուսման օգուտները, նշանակութիւնը և մտածել բարեկարգել իր մեռեալ վիճակում եղած դպրոցը: Այդ շարժումը արծարծվեց ժողովրդեան մէջ, օրինակ տեսնելով իր աչքի առաջ օտարաքաղաքացի հայ երիտասարդներից, որոնք իրանց ստացած ուսմամբ կարողանում էին ուսման և ազգային զարգացման տիպար հանդիսանալ: Ես, լինելով Արդուինում և տեսնելով ժողովրդեան մէջ տարածված այդ օգտաւէտ մտաւոր շարժումը, աճապարեցի օգուտ քաղել դորանից, յանձն առի ուսումնարանի տեսչութիւնը և յաջողեցայ ժողովրդեան համոզելով երկու ընտիր և փորձառու ուսուցիչներ հրաւիրել, որոնք, մինչև հիմա Արդուինին անծանօթ մանկավարժական նորամուտ մեթօդների համաձայն վարվելով, նոր զարկ պէտք է տան ուսումնարանական գործին: Սակայն դժբաղդութիւնը նրանումն է, որ ոչ եկեղեցին, ոչ ժողովուրդը այնչափ կարողութիւն չունեն, գոնէ այս՞ներկայ ժամանակում, կարգաւորեալ դպրոցի ուսուցչաց և այլ պիտոյից ծախսերը հոգալու: Այս պատճառով ես դիմում եմ բոլոր դպրոցասէր հայոց, որ իրանց նուէրներով օժանդակեն ամբողջ մի ազգէտ հայ հասարակութեան այս միակ բարեկարգ ուսումնարանին: Դիմում եմ, աղերսալի, բոլոր այն անձանց, որոնք իրանց երակների մէջ ունեն ճշմարիտ հայի արիւն, որոնց համար թանգ է լուսաւորութիւնը և որոնք իրանց համարին եղբայրներին տգիտութեան խաւարից փրկելու համար և լուսաւորութեան փրկաւէտ ասպարիզում ներմուծելու համար ոչ թէ միայն իրանց աւելորդից, այլ և իրանց բուն իսկ հարկաւոր առարկաներից մաս կը հանեն: Ես յոյս ունեմ մեր ազգի ուսեալ և ուսումնասէր մասի վրա և անկասկած եմ որ չեմ խաբվի:

Խնդրում եմ նաև մեր ազգային թերթերի պ. պ. խմբագիրներին որ չը զլանան իրանց էջերը իմ այս նամակին, արտատպելով «Մշակից»:

Օտար քաղաքներից ուղարկվելի նուէրները կարող են ուղղվել ուղղակի իմ անուամբ հետեւեալ հասցէով. Артвинъ, Карапету Петровичу Камсаракану, инспектору армяно-григорянскаго духовнаго училища.

Այստեղ հարկ եմ համարում յիշել, որ սորա հետ միասին ես դիմել եմ յատկապէս հետեւեալ անձերին. Տփխիս, «Մշակի» խմբագիր պ. Գ. Արծրունուն, Ախալցխա, պ. Յովհ. Կամսարականին, Ախալքալաք՝ Ստեփան աղա Յովհանջանեանցին, Ալեքսանդրապօլ՝ պ. Աւետիս Ցիտոխցեանին, Երևան պ. պ. բժիշկ Լևոն Տիգրանեանցին և Ռուբէն Ջալալեանցին, Շուշի՝ Կարապետ վարդապետ Այվազեանին, Նուխի՝ պ. Յակոբ Խաչատուրեանցին, Ելիսաւէտպօլ պ. Միքայէլ Լազարեանցին, Կարս, Հաջի Յարութիւն Մխչեանին, Ագուլիս պ. Ալէքսանդր Տէր-Մկրտչեանցին, Բագու՝ «Սոխակի» հրատարակիչ պ. Գրիգորեանցին, Փոթի՝ պ. Կարապետ Պօպօվին, Քութայիս՝ Տէր-Դաւիթ Նարալեանցին, Մոսկվա՝ արժ. Տէր-Յակոբ աւագ քահանայ Սուրենեանցին և Պետերբուրգ՝ պ. Յովսէփ Իզմիրեանցին:

Թէ այս և թէ օտար քաղաքներից ինչ և որչափ որ պատիւ ունենամ ստանալ, չեմ դանդաղի հրատարակել պատուարժան խմբագրութեանդ միջոցաւ:

Տեսուչ Արդուինի Սահակեան ուսումնարանի՝
Կարապետ Կամսարական

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են: «Ամսիս 10-ին Վաղարշապատի պատերի վրա տեսանք յայտարարութիւններ, որտեղ նոր ընտրված խնամակալուհի օրիորդաց դպրոցի, տիկին Ա. Մելիք-Յովհանջանեանց յայտնում է Վաղարշապատի հայ հասարակութեանը, որ հոկտեմբերի 12-ին բացվում է օրիորդական դպրոցը և սկսում է ընդունելութիւնը աշակերտուհիների: Շատ ուրախալի է որ տիկինը ընդունեց այդ պաշտօնը և ցանկանում ենք նրան կատարեալ աջողութիւն իր գործունէութեան մէջ:»

—

Ընթերցողները արդէն գիտեն որ բժիշկ Գօլբէկ Թիֆլիսից կանչված է Էջմիածին, կաթողիկոսին բժշկելու համար: «Արձագանք» շաբաթաթերթը հաղորդել է իր վերջին համարում որ պ. Գօլբէկ արդէն ուղևորվել է դէպի Էջմիածին: Այժմ մեզ գրում են Վաղարշապատից, որ բացի պ. Գօլբէկից, մի բժիշկ Երևանից էլ է կանչված վեհափառի մօտ:

—

Մեզ գրում են ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ, որ արդէն հինգ ամիս է գիւղը չունի մի տանուտէր: Թղթակիցը դարձնում է այդ հանգամանքի վրա գաւառապետի ուշադրութիւնը: Մի և նոյն ժամանակ թղթակիցը հաղորդում է որ Վաղարշապատում սկսել են յաճախ կրկնվել այլ և այլ գողութիւններ:

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են: «Մեր ուսումնարաններում դեռ ևս տիրում է աշակերտներին անխնայ ծեծելու սովորութիւնը աշխարհական ուսուցիչների և հոգևորականների կողմանէ: Մեր ուսումնարանների հոգաբարձուների մէջ շատ յաճախ տեղի են ունենում այլ և այլ խռովութիւններ: Ցանկալի է որ այդ խռովութիւններին վերջ դնեն մեր հոգաբարձուները և աւելի մտածեն դպրոցների բարւոքման մասին:»

—

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԱՍՏՂԱԳԷՏԸ

—

V.

ՇՈՒՇԻ ԲԵՐԴԻ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ—ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍԱԼԻՀԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Արեգակը փայլում էր իր կատարեալ լուսաւորութեան մէջ: Բնութիւնը գիշերային փոթորիկից յետոյ, կարծես թէ, կրկին զարթնեց նոր փառքով և պայծառութեամբ: Լեռներից հոսում էին հազարաւոր առուակներ և իրանց բարերար հեղանիւթով ոռոգում էին կանաչազարդ հովիտների բուսականութիւնը: Անտառապատ լեռները երևում էին աւելի կենդանացած. թարմ զեփիւռը տարածում էր հովիտների մէջ խիստ ախորժելի զովութիւն:

Այդ միջոցին Փանահ-խանը, Վարանդայի մէլիքը և Ջումշուդը դուրս եկան Ջանախչի ամրոցից և գնում էին դէպի հիւսիսային կողմը: Մի ահագին զինված խումբ առաջնորդում էր նրանց: Անցնելով լեռնային շղթաները, նրանք սկսեցին վեր ելանել աւելի և աւելի բարձր: Նրանց առջև կանգնած էին հսկայական ժայռեր, ծածկված անտառի և մամուռի մէջ: Եօթն վերստաչափ բարձրանալով լեռան վրա, վերջապէս հասան նրանք մի ընդարձակ տափարակի, որը գտնվում էր սարի բարձրաւանդակի վրա: Այդ տափարակից կարելի էր նշմարել ամենահեռաւոր տեսարանները, կարելի էր տեսնել բազմաթիւ գիւղեր, որ սփռված էին հովիտների վրա, կարելի էր հիանալ խաղողաբեր այգիների չքեղութեամբ և գեղեցիկ լեռների պատկերներով, որ ծածկված էին խիտ անտառներով: Իսկ այդ բոլորը այնքան անորոշ կերպով էին երևում, որ կարելի էր մտածել, որ նրանք շատ փոքրիկ առարկաներ են: Այդ տափարակը երեք կողմից բոլորովին անմատչելի էր, որովհետև շրջապատած էր համարեա պարսպի նման սեպացած ժայռերով: Միայն հիւսիսային կողմից կարելի էր բարձրանալ դէպի յիշեալ տափարակը:

—Ահա, ասաց Փանահ-խանը, բոլոր շրջակայքը ուշադրութեամբ հետազօտելուց յետոյ,—ահա այդ տափարակը ամենայարմար տեղ է բերդ շինելու համար. համաձա՞յն էք, մէլիք, տալ ինձ այդ տեղը:

—Բայց, ասաց մէլիքը,—նա որքան ընդարձակ է..

—Երեք կողմերը ամրացնելու պէտք չունեն, իսկ չորրորդ կողմից մենք կը կառուցանենք պարիսպներ և աշտարակներ, որոնց բարձրութիւնից կարելի կը լինի սարսափեցնել բոլոր սահմաններին, որոնք կը յանդգնեն մօտենալ մեզ:

—Լաւ, ես համաձայն եմ: Էգուցվայ օրից մենք կը սկսենք բերդի հիմնարկութիւնը:

—Ի հարկէ, և մինչև աշնան վերջը կարելի կը լինի տեղափոխվել այդ նոր քաղաքում:

—Բայց ի՞նչ անուն տանք մենք այդ քաղաքին:

—Այստեղ տեսարանները այնքան գեղեցիկ են և բոլոր շրջակայքը այնքան պարզ տեսնվում են, կարծես թէ, թափանցիկ ապակու միջից երևնալիս լինեն,—աւելի յարմար կը լինէր կոչել նոր բերդը Շուշա:

—Շուշա՛, շատ գեղեցիկ անուն է, կրկնեց մէլիքը,—շնորհաւորում եմ ձեզ, որպէս Շուշայի տիրոջը:

Բոլորը ցած իջան ձիաներից, և իւրաքանչիւրը վեր առնելով մի-մի քար, կիտեցին միմեանց վրա և կազմեցին փոքրիկ բլրակ: Փանահ-խանը կանգնելով նրա վրա, հանդիսաւոր կերպով արտասանեց.

—Եւ թող առաքէ Ալլահը իր օրհնութիւնը նորակառոյց բերդի վրա, և թող ծաղկի նա, որպէս Գիւլիստանի չքեղ վարդերը և որպէս մարգարէի տան դրախտի ծառը: Եւ թող լինի նա մի ժամանակ ամբողջ Ղարաբաղի մայրաքաղաքը և թող փառաւորվի նա հրաշալի անցքերով: Եւ թող խոնարհվեն նորակառոյց բերդի զօրութեան առջև բոլոր շրջակայ իշխանութիւնները, և թշնամիները թող չքանան, որպէս մոխիր...

Այդ խօսքերը վերջացնելուց յետոյ, նա իր աջը նախ տարաւ դէպի ճակատը, յետոյ նոյն ձեռքով շօշափեց գետինը, վեր առեց մի բուռն հող և ցրվեց կիտած քարերի վրա: Նրա օրինակին հետեւեցին բոլորը:

Թէ ճանապարհորդութեան ամբողջ ընթացքում և թէ բերդի հիմնարկութեան ժամանակ, Ջումշուդը պահպանում էր խորին լռութիւն: Բոլորովին գրաւված իր սրտի ցաւերով, համարեա մեքենաբար հետևում էր նա Փանահ-խանին և իր հօրեղբօրը,—մեքենաբար հետևում էր նրանց օրինակին և բերդի հիմնարկութեան գործողութիւնների ժամանակ, իսկ նրա մտածութիւնները սլացել էին խիստ հեռու, նրանք թափառում էին զանազան ենթադրութիւնների մռայլի մէջ և յուսահատութեան քաօսի մէջ...

Երբ որ մէլիքը իր խմբի հետ սկսեցին ցած իջնել սարից և ուղևորվեցան դէպի Ջանախչի, այդ միջոցին Ջումշուդը, խորասուզված դառն մտածութիւնների մէջ, իր ձին քշում էր այնքան դանդաղ կերպով, որ բաւական տարածութեամբ նրանցից յետ մնաց: Յանկարծ նրա ձին խրտչելով, նետվեցաւ դէպի մի կողմ: Երիտասարդը վեր բարձրացրեց աչքերը, տեսաւ աստղագէտին, որ մօտենում էր իրան:

—Ողջոյն, մէլիք Ջումշուդ, ասաց նա.—վաղուց է, շատ վաղուց է, որ ես չեմ տեսնվել ձեզ հետ, բայց միշտ ձեր վրա էի մտածում:

—Ի՞նչպէս, այդ դո՞ւ ես, ես քեզ բոլորովին կորած էի համարում: Ի՞նչու համար մինչև այժմ դու չեկար ստանալու այն պարգևը, որ ես խոստացել էի քո կատարած ծառայութիւնների համար: Բայց, ա՛խ, անօգո՛ւտ, բոլորովին անօգո՛ւտ ծառայութիւն...

—Մի ուրացէք իմ ծառայութիւնը, մէլիք, ես բոլորը գիտեմ: Զանազան կարևոր պատճառներ ստիպում են ինձ դեռ ևս ծածկված մնալ: Ես չեմ կարող գնալ Ջանախչի, չեմ կարող յայտնվել ձեր հօրեղբօր մօտ: Բայց ես գիտեմ, թէ որտեղ է ձեր ամուսինը...

—Դու գիտես, ով բարերար ոգի կամ մարդ,—չը գիտեմ ինչպէս կոչեմ քեզ,—ասա՛, ասա՛, ո՞րտեղ կարող եմ գտնել նրան, ինչ պատճառով նա թողեց ինձ:

Նա ստիպված էր թողնել ձեզ. նրան խիստ խորամանկ կերպով խաբեցին: Մտածելով ազատել ձեզ դժբախտութիւնից, նա ինքը զոհ դարձաւ ձեր անգութ թշնամիների նենգութեանը:

—Ուրեմն նրան յափշտակեցին, ուրեմն նա իր յօժարութեամբ չէ թողել ինձ: Երկնային Աստուած, գոհութիւն եմ մատուցանում քեզ: Աստղագէտ, դու վերադարձրիր իմ կեանքը: Հիմա ասա՛, այժմ ո՞րտեղ է նա:

—Թալիշի մէլիքի իշխանութեան ներքոյ: Նրա որդին, աւազակ Յուսէֆը, որը առաջնորդում էր Ջանախչին պաշարող զօրքերին, որպէս ձեզ յայտնի է, յաղթվեցաւ ձեզանից և փոքր էր մնում, որ ինքը պիտի կեանքից զրկվէր ձեր քաջասիրտ ամուսնի ձեռքով: Նա հեռացաւ լի կատաղութեամբ, երդվելով վրէժխնդիր լինել ձեզանից: Բայց Փանահ-խանի գալուստը, որը ունեցաւ ծանրակշիռ նշանակութիւն և զօրացրեց ձեր հօրեղբօր կողմը, մի և նոյն ժամանակ արգելեց Յուսէֆին կատարելու իր դիտաւորութիւնը, այն է՝ յարձակվել ձեզ վրա զինված ուժերով: Այդ ժամանակ նա դիմեց խորամանկութիւնների: Միքանի օր ծածուկ կերպով թափառելով Ջանախչիի մերձակայքում, նրան յաջողվեցաւ մուրացկանի կերպարանքով մտնել ձեր ամրոցը: Այստեղ նա տեղեկացաւ բոլորը, ինչ որ նրան պէտք էր. իմացաւ սոյդ պատճառը, որով դուք հրաժարվեցաք ամուսնանալ նրա քրոջ հետ, իմացաւ, որ իրան հարուածող պատանին էր ձեր Սալիհան: Նրա սիրտը բորբոքված էր բարկութեամբ. Նա վճռել էր, ինչ միջոցով և լինէր, անպատճառ յափշտակել ձեր ամուսնին: Երկար մտածում էր նա զանազան հնարների վրա, վերջապէս գտաւ մէկը, որ յաջողեցրեց նրա դիտաւորութիւնը... Այստեղ աստղագէտը պատմեց այն անցքը, որ մեզ արդէն յայտնի է նախընթաց գլխից:

—Ես, շարունակեց նա,—չէի կարող արգելել նրան կամ խափանել նրա դիտաւորութեան կատարումը: Բայց աննկատելի կերպով հետեւում էի նրան, և իմացայ, որ նրանք կամենում են ձեզ մշտապէս զրկել Սալիհայից, պահելով ձեր կնոջը որպէս գերի Զէյվայ բերդում, և չի պիտի ազա-

Այս օրերս հասաւ ԹԻՖԼԻՍ Աբրահամ էֆէնդի Այվազեան, գալով Կ. Պօլսից և տանելով իր հետ մօտ 30 հոգի հայ մանուկներ, որոնց դիտաւորութիւն կայ ընդունել Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանում:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Ֆրանսիական ազգային ժողովների բացումը նշանակված է հոկտեմբերի 28-ին: Մինչև օրէնսդրական աշխատանքների սկսվելը Ֆրանսիայի մէջ շատ քիչ ժամանակ է մնում, որի ընթացքում կառավարութիւնը կը պատրաստվի մաքառելու համար պարլամէնտական այն անկարգութիւնների դէմ, որ մտել է պատգամաւորների ժողովի մէջ Ֆրէյսինէի մինիստրութեան անկումից յետոյ, գրում է „Голосъ“: Մինիստր նախագահ Դիւկլերկ մինչև այժմ չը գիտէ, արդեօք կը լինի պատգամաւորների ժողովի մէջ իր քաղաքական նախագիծը պաշտպանող որ և է մեծամասնութիւն: Փարիզի մէջ տարածված լուրերից երևում է, որ այդպիսի մեծամասնութիւն չի կազմվի: Պարլամէնտական արձակուրդների առաջին ամիսների ընթացքում մինիստրութիւնը առիթ ունէր կարծելու, որ նրան կը պաշտպանեն Գամբետտայի կուսակիցները, որովհետև Գամբետտա բաւական համակրութեամբ էր վերաբերվում մինիստրութեանը, բայց, ինչպէս հաւատացնում են, Դիւկլերկ, ձգտելով ինքնագլուխ լինել, կորցրեց Գամբետտայի համակրութիւնը: Կարծում են, որ առաջին յարմար դէպքից յետոյ մինիստրութիւնը կը զրկվի իշխանութենից և նրան կը փոխարինէ Ժիւլ Ֆէրրիի մինիստրութիւնը, որ կատարելապէս հաշտված կը լինի Գամբետտայի հետ: Այսպիսի ձևակերպութիւնը այն լաւ կողմերն ունի, որ Ժիւլ Ֆէրրի միատեսակ հաճելի է թէ Գամբետտային և թէ հանրապետութեան նախագահին և բացի այդ կարող է մեծամասնութիւն կազմել պատգամաւորների ժողովի մէջ: Հաւատացնում են, որ Ժիւլ Ֆէրրիի միջնորդութեամբ կարող է հաշտութիւն կայանալ Գամբետտայի և Գրեվիի մէջ և գործը այդ ձևով կը շարունակվի մինչև հանրապետութեան նախագահի իշխանութեան ժամանակամիջոցի վերջանալը:

Քաղաքական բոլոր այս բամբասանքներից, որոնք գուցէ անհիմն էլ են, կարելի է հանել միայն այն եզրակացութեան, որ, չը նայելով անցեալ ձմեռվայ բոլոր անցքերին, չը նայելով հակագամբետտականների բոլոր ջանքերին, Գամբետտա այնու ամենայնիւ միակ պետական մարդ է, որի վրա կարող են յուսալ հանրապետականները, որպէս զի թոյլ չը տան, որ կառավարչական այժմեան ձևը կորցնէ իր հեղինակութիւնը ազգաբնակութեան մեծամասնութեան աչքում: Միապետականները դրանից եզրակացնում են, որ այդ մեծամասնութիւնը նրանց կողմը կանցնի, բայց նրանք սխալվում են: Ֆրանսիացիները իրանց „փրկչին“ կը փնտռեն հանրապետականներից դուրս միայն այն ժամանակ, երբ կը համոզվեն, որ այդ կուսակցութեան մէջ չը կայ և ոչ մի մարդ, որ իր ներքին և արտաքին եռանդոտ քաղաքականութեամբ կարողանայ վերականգնել կառավարութեան հեղինակութիւնը: Գամբետտա մինչև այժմ այդպիսի անհրաժեշտ մարդ է համարվում: Եգիպտական անցքերը և նրանց անյարմար վախճանը Ֆրանսիայի համար ապացուցին, որ անցեալ աշնանը միայն Գամբետտա լաւ հասկանում էր Եգիպտոսի մէջ կատարվող անցքերի իսկական նշանակութիւնը: Ինչ կը վերաբերի նրա գաղափարին այժմեան ընտրութիւնները ցուցակներով փոխարինելու վերաբերութեամբ, ինքը պատգամաւորների ժողովը իր անմիտ և անպտուղ գործունէութեամբ ապացուցեց այդ վերանորոգութեան անհրաժեշտութիւնը: Առանձին շրջանների ընտրեալները անպիտան գտնվեցան օրէնսդրական կանոնաւոր գործունէութեան համար:

Պատգամաւորների ժողովից անհետացաւ տևողական որ և է մեծամասնութիւն: Նրա վճիռները զարմացնում և մինչև անգամ ամաչեցնում էին ազգաբնակութեանը: Այս բոլորի մասին Գամբետտա նախազգուշացնում էր այժմեան ընտրողական ձևի կողմնակիցներին և նրա գուշակութիւնները արդարացան: Նա այնքան փոքր ժամանակ իշխանութիւն ունէր, որ չը կարողացաւ իրագործել և ոչ մի վերանորոգութիւն: Ընտրողները դեռ ևս միջոց չունեն դատելու, թէ Գամբետտայի երկարատև կառավարութեան պտուղները ինչ կը լինէին: Նրանք գիտեն միայն, որ պետական այդ մարդը ունի կատարելապէս որոշ քաղաքական նախագիծ: Այս հանգամանքը արդէն առիթ է տալիս մտածելու որ ներկայ ձմեռվայ ընթացքում իշխանութիւնը կարող է անցնել Գամբետտայի ձեռքը:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, 10 հոկտեմբ.

Պ. Ատենաբանը մէկ տեղ մը կըսէ «Ներսէս» փոխանակ ըսելու «Ներսէս սրբազան». Ա՛հ, ինչ սրբապղծութիւն: Արի բողոք մը կը թռչի ամեն լանջերէ: Ի՞նչ նախատինք Ներսէս պատրիարքի համար: Ալ Սահակ Մեսրոպ, Հիւկօ և չեմ գիտեր ալ վիճաբանութեանց նիւթ են: Մեծ մարդուն ածական կը տրուի թէ ոչ, ողջին կը տրուի թէ մեռածին: Ամենքն ալ կուզեն «Յաղագս Պատշաճից» գրքի հեղինակն ըլլալ: Ձեզ շատ պարզ չըրնիր որ եթէ պ. Չերազ նախատինք մը կընէ Ներսէս սրբազանի թոյլ տայ ժողովը որ երկուքը մէջերնին կարգադրեն այդ հարցը:—Խեղճ ժողով որ կը յիշեցնէ այն առակը, ուր երկու աշակերտը ջուրը խղդուելու մօտէ վարժապետը փոխանակ ազատելու, կելլէ խրատ տալ, սկզբունք քարոզել:—Պ. Ատենաբանը առիթ կունենայ ըսել թէ ինքն Ատանայի երեսփոխան է և այժմ միակ ներկայացուցիչ Կիլիկիոյ: Ոչինչ անտեղութիւն կայ այս խօսքին մէջ, ոչինչ խորհրդարանական սովորութեանց հակառակ: Մանաւանդ այս խօսքերով պ. Չերազ կուզէ յիշեցնել թէ՛ Կիլիկիոյ կաթողիկոսը թոյլ չը տար Կիլիկիայէն նոր ընտրութեանց և այսպէսով գործնականի մէջ բոլորովին կանջատէ Կիլիկիան Թիւրքիոյ հայոց ամբողջութիւնէն: Ժողովականք փոխանակ այս կէտին ուշադիր ըլլալու, կը բռնեն վէճ մը խոնարհութեան և հպարտութեան: Այսօր մեր ժողովականք այնքան կրօնասէր եղեր են որ մինչև իսկ Վանայ Երեմիա եպիսկոպոսն ալ գոհ պիտի ըլլայ: Ատանայի երեսփոխան ըսելը աւելի խոնարհութիւն է թէ «ազգային երեսփոխան» ստորագրելը: Չէ «Ատանայի երեսփոխան» կոչուիլը խոնարհութիւն է:—Չէ «Ազգային երեսփոխան» կոչուիլը աւելի խոնարհութիւն է: Չէ «Ատանայի», չէ «Ազգային»: Այո՛—ո՛չ: Ամենքը ոտքի վրայ կը պոռան կը գոչեն: Փոշին կը ծառանայ, կը բարձրանայ: Պէտք է լուծել այս մեծ հարցը, պէտք է լուծել: Ժողովը տաճարին մէջ կը գումարի, պէտք է որոշել խոնարհ ածականը և զայն գործածել, զի հպարտութիւնը սատանայի արժանի է:—Բայց հարկ է լռել, զի թոքերը յոգնած են, նոր վէճերու ալ չունին պահելու է: Փառք Աստուծոյ, պ. Չերազ չը յոգնիր նոր բոցերու փայտ պատրաստելէ:—Ի՞նչ որոտում, ինչ զարհուրելի տեսարան, երբ ատենաբանի բերնէն կը պրծին սա խօսքերն «զի ինչ օգուտ մեզ երբ մի եպիսկոպոսի յաջորդէ մի ուրիշ եպիսկոպոս, մանաւանդ որ ապահով ենք թէ արժանաւորին պիտի յաջորդէ մի նուաղ արժանաւոր:»—Այս խօսքերը թունալից կերևին. ամեն եկեղեցական նախատինք կը սեպէ այս խօսքերն իրեն համար. ամեն երեսփոխան ոտնակոխ եղած կը համարի եկեղեցականաց պատիւը:—Պ. Չերազի միտքը լաւ էր, բայց բացատրութիւնը ձախորդ: Նա կուզէր հասկցնել թէ՛ Ներսէս սրբազան ութը տարիներու փորձառութեամբ աւելի կրնայ ծառայել ազգին, քան մի նոր և անփորձ եկեղեցական: Սակայն ինչու այս պարզ միտքը չասել պարզու-

---

տեն նրան, մինչև դուք չամուսնանաք ձեր առաջին նշանածի հետ: Այդ պահանջում է նրանց վիրաւորված հպարտութիւնը: Ես իմացայ, որ փանահ-խանը դիտաւորութիւն ունի շուտով կառուցանելու մի բերդ այդ լեռների վրա, և ձեր հօրեղբօր ու ձեզ հետ պիտի գնայ հետազօտելու բերդի տեղը: Այդ առիթից օգուտ քաղելով, սպասում էի միջոց գտնել ձեզ հետ տեսնվելու: Եթէ մենք այժմ չը հանդիպէինք միմեանց, ես ստիպված կը լինէի գնալ Ջանախչի, այնտեղ ձեզ որոնելու համար, չը նայելով այն վտանգին, որ սպառնում է ինձ...

—Հա՛, երբ որ այդպէս է, գոչեց Ջումշուդը,—ես դուրս կը կորզեմ նրան իմ թշնամու ձեռքից: Ես կամ մոխիր կը դարձնեմ նրանց Ջէյվան, կամ ինքս կը ոչնչանամ...

—Մելիք, չափաւորեցէք ձեր բարկութիւնը, նա ոչ միայն օգտաւէտ լինել կարող չէ, այլ մինչև անգամ կարող է վնասակար լինել ձեր Սալիհայի համար: Առժամանակ պէտք է համբերել, յետոյ գործել որպէս հարկն է:

—Բայց միթէ ես այժմ չեմ կարող...

—Կարող էք, բայց աւելի լաւ կը լինի, որ գործը թողնէք ինձ, որ ես աշխատեմ գաղտնի կերպով և զգուշութեամբ...

—Ո՛չ, ո՛չ, պատասխանեց Ջումշուդը,—միթէ ես կարող եմ թոյլ տալ չարագործներին, որ անպատւեն իմ Սալիհային, երբէք, երբէք: Իմ սուրը մեր մէջ դատաւոր կը լինի: Ջէյվան շրջապատված չէ անմատչելի ժայռերով, ինչպէս մեր նոր կառուցվող Շուշին: Եկ ինձ հետ, ես քեզ համար ներողութիւն կը խնդրեմ հօրեղբօրիցս...

—Ո՛չ, մելիք, չեմ կարող:

—Ի՞նչու:

—Կան պատճառներ, որ դուք յետոյ կիմանաք. իսկ եթէ դուք բոլորովին վճռել էք գնալ Ջէյվայ...

—Կը գնամ, անպատճառ կը գնամ...

—Ցանկանում եմ ձեզ յաջողութիւն, մնաք բարեաւ, մելիք, ես կաշխատեմ միւսանգամ ես ձեզ առիթ տալ համոզվելու, որ ես ձեր ամենահաւատարիմ ստրուկն եմ...

Բաժանվելով աստղագէտից, Ջումշուդը արագութեամբ քշեց իր ձին և համարեա Ջանախչիի մօտ հասաւ իր հօրեղբօրը, որը սաստիկ անհանգիստ էր նրա բացակայութեան պատճառով: Երբ որ պատմեց նրան իր հանդիպելը աստղագէտի հետ, մելիքը ասաց.

—Այդ անիրաւը կարող է պիտանի լինել շատ դէպքերում: Դու հիմա ինչ ես կամենում անել, Ջումշուդ:

—Գնալ Ջէյվայի վրա, հիմքից կործանել նրան, մոխիր դարձնել դաւաճանների բնակարանները, կամ ազատել իմ Սալիհային, կամ թողնել այնտեղ իմ դիակը:

—Գրկիր ինձ, իմ սիրելի Ջումշուդ, ասաց մելիքը.—ես տեսնում եմ քո մէջ հերոսական յատկութիւններ, դրա համար պարծենում եմ քեզանով: Ափսոս, որ ես Ռուստէմ անունը չը դրեցի քեզ, պարսից այդ մեծ հերոսի անունը: Բայց քո անունն էլ փառաւոր անուն է. այդ անունը կրում էր Պարսկաստանի հռչակաւոր իշխողներից մէկը: Ե՞րբ պէտք է դուրս գալ...

—Եգուց, լուսանալուն պէս...

—Իմ բարեկամ փանահ-խան, դու կը տաս Ջումշուդին մի մասը քո քաջ ջուանշիրցիներից:

—Հազար հոգի իմ ամենընտիր քաջերից, սիրելի Ջումշուդ, ասաց փանահ-խանը:—Հաւատա, որ ես յարգել գիտեմ ամեն մի հերոսական գործողութիւն:

—Իսկ ես տալիս եմ հինգ հարիւր հոգի իմ վարանդացիներից, պատասխանեց մելիքը:—Եւ թող օրհնէ Աստուած Ջումշուդի ձեռնարկութիւնը, որովհետև արդարութիւնը բոլորովին նրա կողմն է:

VI.

ՋՈՒՄՇՈՒԴԸ ԴՈՒՐՍ Է ԳԱԼԻՍ ԹԱԼԻՇԻ ՄԵԼԻՔԻ ԴԷՄ:

Նոր ծագող արեգակը արդէն ճանապարհի վրա ողջունեց քաջ Ջումշուդին իր զօրախմբի հետ, որը բաղկացած էր հազար և հինգ հարիւր զինուորներից: Ամենաւաւ ցեղին պատկանող Ղարաբաղի նժոյգները, որոնք ոչ առանց պատճառի հռչակված են իրանց գեղեցկութեամբ և թեթևաշարժութեամբ, թռչում էին նրանց տակին: Զինուորներից շատերը հագած ունէին թեթև զրահներ, ոմանք կրում էին վերտեր, ոմանք սաղաւարտներ, իսկ մնացածները փափախներ: Համարեա բոլորի թրերը և խէնջարները Շամի գործ էին: Նրանց ուսերից քարշ էին ընկած պարսկական երկայնափող հրացաններ, որոնց կոնդաղները չքեղ կերպով զարդարած էին սադաֆով, ոսկեայ և արծաթեայ դրուակներով և զանազան օտարոտի նկարներով: Ուրախ և զուարթ սլանում էր այդ աներկիւղ զօրախումբը մի յանդուգն ասպատակութեան համար: Նրանք գիտէին, որ կործանելով Ջէյվան, կարելի է շահվել հարուստ աւարով: Այդ զինուորները, ամեն ինչ, որ ստացվում է զինված ձեռքով, համարում էին օրինաւոր կողոպուտ:

Ջումշուդը, վառված սաստիկ անհամբերութեամբ, հանգստութիւն չէր տալիս իր զօրախմբին: Նրանք, որպէս զի կարճացնեն ուղին, գնում էին Վերին Ղարաբաղի ճանապարհով, լեռնային բարձրաւանդակների վրայով, ցած էին իջնում երկարաւոր զառիվայրներից, և դիմում էին դէպի հին կամուրջը, որ շինված էր մրրկածուփ Թարթառի վրա: Օրը հասած էր իր վախճանին, երբ նրանք իրանց ձիաները ջրում էին այդ ալեկոծ գետի ալիքներով, որը վազում է նեղ փապարների միջով: Ջումշուդը բորբոքված էր այն ցանկութեամբ, որքան կարելի է, շուտով կատարվի իր նպատակը, այդ պատճառով խիստ դժուարութեամբ համաձայնվեցաւ գիշերը անցկացնել Թարթառի մերձակայքում: Այստեղ հարաւային կողմի դաշտը, որ տարածվում էր լեռների ստորոտում, ծածկված էր դալար խոտերով: Մի այսպիսի տեղ անհրաժեշտ էր յոգնած ձիաները հանգստացնելու համար, որ կարելի լինի գիշերը Ջէյվայի վրա յանկարծակի յարձակում գործել:

Բարձի փոխարէն իր փափախը դնելով քարի վրա, և գլուխը խոնարհեցնելով նրա վրա, ծածկված թանձր եափունջիով, պառկած էր Ջումշուդը Թարթառի ափի մօտ: Աղմուկը, որ առաջ էր գալիս այդ լեռնային գետի հոսանքից, միայն այդ աղմուկը խանգարում էր խորին լռութիւնը, որ թագաւորում էր նրա ափերի մօտ: Երկինքը պարզ էր. միլիօնաւոր աստղեր փայլում էին նրա գլխի վրա, թափելով իրանց դողդոջուն լոյսը: Աջ և ձախ կողմերից ձգվում էին լեռների հսկայական գագաթներ, որոնք շատ տեղերում դեռ ծածկված էին մշտական ձիւնով: Գիշերը ցուրտ էր և խոնաւ: Չը նայելով իր սաստիկ յոգնածութեանը, Ջումշուդը դարձեալ չը կարողացաւ քնել: Զանազան մտածութիւններ, մինը միւսից աւելի մռայլոտ, նկարվում էին նրա երևակայութեան մէջ: Նա ներկայացնում էր իր մտքում Սալիհային, որպէս մի գերի, կաշկանդված շղթաներով, որը ծառայում էր իր թշնամիների յաղթանակի ուրախութիւնը աւելացնելու համար: Նրան այնպէս էր թւում, իբր թէ տեսնում է իր սիրելիին ենթարկված ամեն տեսակ տանջանքների, տեսնում է, թէ որպէս Յուսէինը և նրա քոյրը հայհոյանքներ էին թափում անպաշտպան զոհի վրա...: Նա վեր թռաւ պառկած տեղից, սառն քրտինքը պատեց նրա ճակատը: Նա ձեռքը տարաւ դէպի թուրը, կռւում էր իր երևակայութեան ստեղծած ցնորքների հետ: Յետոյ յուշի գալով, զայրանում էր գիշերի վրա, որ այնքան երկար շարունակվում էր, հրաւէր էր կարդում վաղորդեան լոյսին, որը դեռ շատ հեռու էր, և կրկին ընկնում էր քարի վրա, յուսահատ դրութեան մէջ բողոքելով, թէ ինչու բնութիւնը նրան չէր հնազանդվում:

Քունը կարճ ժամանակով փակեց նրա աչքերը: Բայց այդ կարճատև հանգստութեան րոպէներում հրէշաւոր ցնորքներ հալածում էին նրան: Նրան երևում էր, թէ ինքը լողում է արեան մէջ, և շղթաներով կապկապած, արգելված է մի մթին ներքնատան մէջ: Ինչ որ ձայն կոչում է նրան իր մօտ, արտասանում է նրա անունը: Այդ արտասանութեան մէջ ճանաչում է նա իր նազելի Սալիհայի ձայնը: Աչքերը բարձրացնում է, տեսնում է նրան տարածված գետնի վրա, շաղախված արեան մէջ: Աշխատում է վազել նրա մօտ, բայց ի զուր, շղթաները բռնում են նրան: Նա ջանք է անում խորտակել իր կապանքները: Վերջապէս նրանք կոտրատվեցան և նա զարթնեցաւ:

(Կը շարունակվի)

Թեմեր։—Ոչ մի վարիչեան անձան սատակ եղաւ յուզմունքը որքան երբ պատասխանատուութեան այս քաներու եկեղեցականաց կողմէն զրկուելով այս կախեանները մէջ մի Այվազեան նորէն փարթամութ։ Այս եկեղեցականը անզգուշեան «Նորաբնակիչի» ատորեան սիրոմ անձեր, բայց շատ նորաւոր ըլլալուն պատրիարքը սրբազան չէ ուզած։ Ինչ և է կը յաջողի առնել։ Մի խնդրի կառավարիչէ բամով Խորէն սրբազան համար «Ընկերան յաջորդն Ներսէս պատրիարքը» բոլորս։ Այս ճնդամեծոյս եկեղեցականին է որ ամենէն աւելի կուզէ խղճել պատրիարքի նախատամբ աստնաբանի ձայնը։ Իսկ ակնարկելով իրենց պատունին պ. Փանոսեան «Մանզումէի» խմբագրապետը։ Այդ անձը որ մեզ արժանադարձով կը խօսէր Ազգ. ժողովին վրայ և չէր ուզեր ամրանակուեցել, այսօր գործօն դեր մը կառնէ։ Ի՞նչու—Այդ հրապարակախօսը, որ անձնամբ կը ճաղկեր եկեղեցականները, այսօր յանկարծ զղջացի կուգայ։ Եւ ինչ զաւեր կուտայ։—Երբ եկեղեցականի մը նախատինք կրլայ կրակ կը կտրէ։ Բայց դու չարունակ ամբողջ ազգը կը նախատես կըսեն։—Այլ է լրագրի մէջ գրածս, այլ է ժողովի մէջ խօսածս կը պատասխանէ։—Այսպիսի սկզբունք ունեցող անձեր են որ կը թագաւորեն ժողովի մէջ և կուզեն ջախջախել պատրիարքը։—Եւ ինչ կատաղութիւն։ Orlando furioso—անձ պ. Փանոսեան։

Ի՞նչ երկարենք, այս համառօտ նկարագրէն կրնաք գաղափար մը առնուլ մեր ժողովին այս պարագաներուս մէջ պահած ըրջութեան մասին։ —Այս փոթորիկներու մէջ, այս յուզման պահուն կրքի ձայնն է որ միայն կը լսուի։ Ճըշմարտ կողմ կըլլան առենաբանին խօսքերն։—Քուէարկութիւնը պիտի որոշէ ամեն ինչ։ Պատրիարքեանք կը պահանջեն յայտնի քուէարկութիւն։ Հակառակ մասը գաղտնի քուէարկութիւն կուզէ։ Եւ իրաւցնէ ունէին այնքան քաջութիւն ակներև պաշտպանել իրենց կարծիքը։—Քուէարկութիւնը կը կատարուի և երեսունինը երեսփոխանք կորոշեն ընդունել Ներսէս սրբազանի հրաժարականը։—Պատրիարքեանք սաստիկ տխրած են։ Տէր-Մկրեան տէր իր դէմքին վրայ կը կրէ ամենուն վշտաց պատկերը։—Թիւրքիոյ հայոց երեսփոխանական ժողովը պէտք է ունենայ 140 անդամ։ Սակայն այսօր միայն 99 անդամք ընտրուած կան և ասոնց մէջէն 39 ձայներ միայն բաւական կըլլան այսպիսի մեծ պարագայի մը մէջ որոշում տալ։ Կանոնը տեղն է. ինչ ընել։—Պ. Ջերազ պարագլուխ է անոնց որ ամենէն աւելի կողքան այս եղանակ քուէարկութեան մը վրայ։ Սակայն ինչու լան։ Միթէ անցեալ տարի այս օրերս պ. Ջերազ ինքն չէր որ 16 քուէներու շնորհիւ կը փակէր Հայաստանի ամենէն լաւագոյն և օգտակար վարժարանը։ Ընկերութիւնը 80 անդամ ունէր և պ. Ջերազ 16 քուէներն կը հռչակէր «մի փառաւոր մեծամասնութիւն։» Անցեալ տարի պ. Ջերազ իր գաղափարի հակառակորդաց յաղթելու համար ինչ զէնքեր որ գործածեց, նոյն զէնքերն այժմ իրեն դէմ կը դարձնեն ուրիշներ։ Մեզ հարկ է տխրել այս օրինակ տեսարաններու առաջ։ Պ. Ջերազ որ կը կատարէ այժմ Ազգ. ժողովոյ մէջ մի կարևոր դեր, անդրադարձած է թերևս ինքն ալ իր անցեալ սխալներուն։ Ըմբռնած է անշուշտ թէ չէր կատարեր մի շատ ազգօգուտ գործ, երբ կուզէր սպառսպուռ ջախջախել այն երիտասարդներն, որոց հետ միասին աշխատած էր ազգի համար։ Գիտէր թէ ինչ սրտով, ինչ հոգւով կաշխատէին նոքա ազգի համար։ Քանի ձմեռներ այդ երիտասարդները դողդողալով առաւօտուն կը դառնային իրենց տունը մի ժամ հանգիստ առնելու և պ. Ջերազ անոնցմէ մին էր։ Պ. Ջերազ անիրաւ եղաւ. շատ անիրաւ իր ընկերակիցներուն դէմ։—Սակայն եղածը եղած է, ո՞վ սխալական չէ։ Վերջի օրերումս պատրիարքական դէպքերն ցոյց կուտան մեզ պ. Ջերազ շատ զգացուած։ Իցէ թէ, ինչպէս կը յուսանք, շուտ մոռնայինք 81-ի Ջերազը և գտնէինք 78—79—80-ի այն Ջերազը, որ իր գործերովն այնքան սիրելի եղած էր ամենուս. մենք կը յուսանք թէ այսուհետև ալ պ. Ջերազ մեր լաւ և վստահելի գործիչներէն մին կըլլայ։ Սպասենք, տեսնենք։

Գանք մեր խնդրոյն։—Եթէ առենապետ պ. Թերեաքեան հռչակեց թէ ալ թափուր է պատրիարքական գահերնիս, կը մնար այնուհետև տալ Ներսէս սրբազանի շնորհակալութեան քուէ։ Կենթադրէք թէ ժողովը ուրախութեամբ պիտի կատարէր իր այս սուրբ պարտականութիւնն։ Ամենևին։ Կարծես ուխտ ըրած են դառնալէս դառնացնել Ներսէս սրբազանը։ Տմնք քուէ, չը տմնք։ Հոս ալ վիճաբանութիւն մը։ Սպասենք որ Ներսէս սրբազան համբաւութիւն ընէ և այնուհետև տեսնենք թէ արժանի է շնորհակալութեան։ Ի՛նչ անաչառ, արդարասէր դատաւորներ։ Վերջապէս կը խլեն շնորհակալութեան քուէ մը, բայց ոչ միաձայն։ Երկու երեսփոխանք, պ. Փափազեան, և պ. Ալաճաճեան՝ «փունջի» խմբագիրըն, նստած կը մնան։

Պ. Աբրահամ Այվազեան մի առաջարկութիւն կը ներկայացնէ թէ՝ 81 նոյեմբերէն ի վեր պատրիարք սրբազանի ամսականներն բռնած և տուին իրեն։ Բաց աւելէ կառաջարկէ որ «Ազգը իր երախտագիտութիւնը Ներսէս սրբազանի յայտնելու համար հանգստեան թօշակ մը յատկացնէ նորին սրբազնութեան։»—Կը որոշուի ուրիշ նըստի ի նկատի առնուլ այս առաջարկութիւններն։

Այն ինչ Ներսէս սրբազանի հրաժարականը կընդունուի վերջնապէս, ահա յաջորդ օրը լրագիրք կը հրատարակեն թէ՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդիրը ազգին ուզած կերպով կարգադրուելու յայս կայ։ Գիտէք որ ընտրուած էր յանձնաժողով մը հայ ու թիւրք անդամներէ քննելու համար այս հարցը։ Մինչև այսօր տեղեկագիրնին չէին տուած։ Զարմանալի զուգադիպութիւն որ Ներսէս սրբազանի հրաժարականը ընդունուելէն անմիջապէս վերջ իրենց տեղեկագիրը կուտան թէ՝ հարկ է Կիլիկիոյ կաթողիկոսը առաջին վիճակին մէջ մնայ պատրիարքութեան հետ։—Շիտակը մենք դեռ այս լուրին հիմնաւոր ըլլալուն տարակոյս ունենք և կարող ալ չեղանք ստուգել։ Մեզ կերևի թէ՝ այդ լուրը հրապարակ նետեցին որ փարատեն տխուր տպաւորութիւնը որ պիտի ծագէր Ներսէս սրբազանի հրաժարականը ընդունուելէն։ Կուզէին ցոյց տալ ժողովուրդին թէ՝ ահա ինչպէս ամեն բան կարգի կը մտնէ, երբ զոհուի Ներսէս սրբազան։ Ժամանակ կունենանք այս շաբաթ այս խնդրոյն վրայ աւելի տեղեկութիւն ստանալ։

Յաջորդ շաբաթը, հոկտ. 7-ին վերստին գումարուեցաւ Ազգ. ժողովը։ Ըստ սահմանադրութեան պատրիարքական տեղապահը կընտրուի ո՛չ թէ Ազգ. ժողովէն, այլ խառն ժողովէն, այսինքն քաղաքական և կրօնական ժողովներէ։ Սակայն դժուար պարագայն հոս է որ Ազգ. ժողովը վերցուց այս ժողովները և ուզեց եւրոպական խորհրդարանաց հետևելով պատրիարք սրբազանի յանձնել որ ինքն ընտրէ մի անձ առաջին պաշտօնեայ և այդ ալ ընտրէ իր ընկերներն, ամենքն միասին կը կազմեն Ազգ. վարչութիւնը, ինչպէս եղաւ պ. Նուսուֆեանի վարչութիւնը։ Բաց աստի կան կրօնային և քաղաքային ատեաններ։ Սակայն այժմ կըսուի թէ Դուռը չուզեր ճանչնալ այս տեսակ դրութիւն, նկատելով զայն իբր հակառակ սահմանադրութեան և թէ առաջ ալ գործը ուրիշ կերպ հասկցուցեր են Դրան։ Ինչ և է, ժողովը այս խնդիրը քննութեան առաւ։ Յետ երկար վիճաբանութիւններէ կորոշէ որ առջի դրութիւնը ըլլայ, այսինքն մի քաղաքական ժողով բաղկացեալ 14 անդամներէ, մի կրօնական ժողով այն ալ 14 անդամներէ։ Ասոնց ընտրութիւնը պիտի ըլլայ, հոկտեմբերի 14-ի նստի մէջ։ Երբ այս ժողովները ընտրուին, ասոնք միանալով կընտրեն տեղապահը։—Ուրեմն տեղապահի ընտրութիւնը կրնայ կատարուիլ մինչև երեք շաբաթ, այնուհետև կը տեսնենք թէ ինչ ուղղութիւն պիտի առնեն մեր ազգային գործերը։

Հոկտեմբերի 7-ի նստին մէջ պ. Ս. Ագնաւուր, նախկին դատական տնօրէն պ. Նուսուֆեանի վարչութեան մէջ, ներկայացուց մի առաջարկութիւն։ Այդ առաջարկով պարոնը կը խնդրէր որ Ազգ. ժողովը ինքն իր վրայ առնու այն ինն խնդիրները, որոց համար պատրիարք սրբազանը հրաժարական տուած էր։ Ազգ. ժողովը այս առաջարկը մերժեց առարկելով թէ՝ բնականաբար այդ այդպէս է։ Սակայն յայտնի է որ Ազգ. ժողովը պիտի ջանայ որ ազգին և Դրան յարաբերութիւնները մտերմական ըլլան և այս պատճառաւ պիտի խորշի ամէն երևոյթէ որ կրնան Դրան անախորժ ըլլալ։ Այս մտածմամբ է որ չուզեցին ընդունել պ. Ագնաւուրի առաջարկը պաշտօնական կերպարանքով։

Այդ աւուր նստի մէջ երբ կը խօսուէր Կարնոյ և Մշոյ առաջնորդներու վերաբերեալ խնդրոյ մը վրայ, Խորէն սրբազան մասնաւորապէս ընդարձակ խօսեցաւ այն կէտին վրայ թէ՝ ինչպէս այժմ հայ եկեղեցականները բոլորովին տարբեր վիճակին մէջ են կառավարութեան առաջ քան ուրիշ ատեն։ «Խրիմեան սրբազանի օրով, յիշեց Խորէն եպիսկոպոս, մի գինով հարիւրապետ ինձ զարկաւ փողոցի մէջ և ես ալ հովանոցի հարուածներ տուի իրեն։ Հարիւրապետը պաշտպանութիւն գտած էր ամենաբարձր շրջանակներու մէջ և պատերազմական գործոց պաշտօնատունէն պահանջեցին պատրիարքարանէն որ զիս յանձնեն, սակայն Խրիմեան սրբազան ընդդիմացաւ, դիմադրեց և յանձնեց։ Սակայն այսօր հայ եպիսկոպոսներ եղեռնագատ ատեաններու առաջ ոճրագործներու հետ նստած կը դատուին։»

Սրբազանի այս խօսքերն կրնանք սեպել պաշտօնական դաւանութիւն մը։ Խորէն եպիսկոպոս հասկցնել կուզէ թէ՝ երբ ինքն ըլլայ տեղապահ, այդ շահերն արիաբար պիտի պաշտպանէ։ Այս դաւանանքը գոհացուցիչ է, զի ցոյց կուտայ թէ այժմէն սրբազանը չը վախեր կառավարութեան յայտարարել թէ՝ ինքն իր պաշտօնը և պարտքը պիտի կատարէ։—Սակայն հարկ չէ նկատել սրբազանի խօսքերն իբր դառն ակնարկութիւն Ներսէս սրբազանի դէմ։ Ներսէս սրբազան իր պատրիարքութեան միջոցին ըրաւ ինչ որ կարելի էր եկեղեցականներն պաշտպանելու ընդդէմ կառավարութեան։ Ոչ միայն բարձր եկեղեցականները, այլ նոյն իսկ «տիրացու Յակոբ»-ները։ Եւ երբ կառավարութեան բռնաբարութիւնները չափը անցան, ինչ կրնար ընել եթէ ոչ բողոքել և հրաժարիլ։

Վաղը կը մեկնի աստի պ. Աբրահամ Այվազեան դէպի Էջմիածին։ Միասին կը տանի աշակերտներու մի բանակ։ Ժողոված է քառասուն աշակերտներ Պոլսոյ ամեն թաղերէ, և նոյն իսկ Պրուսայի գաւառէն։ Այդ աշակերտները Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանի համար են։—Ճեմարանի համար բազմաթիւ աշակերտներ ժողովելն մի շատ լաւ տպաւորութիւն ըրաւ հոս և այս կը պատահի այնպիսի ժամանակ մը որ չունենք մի դպրոց ուր պատսպարենք աղքատ աշակերտներն, նոյն իսկ չափաւոր կարողութիւն ունեցողներն չուարած են։ Պ. Աբրահամ Այվազեան անցեալ դարնան ճանապարհորդած էր ի Տփխիս, Էջմիածին և անտի Հայաստան։ Բնական էր որ շատ հետաքրքիր մտիկ ընէինք իրեն։ Պ. Այվազեան հոս շատ նշանաւոր բարոյական ծառայութիւն մատոյց Էջմիածնայ։ Գիտէք որ Էջմիածնայ վրայ շատ տխուր լուրեր տարածուած են, պ. Այվազեան յաջողեցաւ ըստ բաւականին զանոնք փարատել։ Ինքը մուտ ունի Պոլսոյ հայ ընկերականութեան ամեն դասերու մէջ, և ամեն ուրեք բերանացի կը քարոզէ։ Արդէն պոլսեցիք տրամադիր են սիրով ընդունել բարի լուրերն, մանաւանդ որ այժմ շատ ալ կարօտ ենք։ Վեհ. Կաթողիկոսը արդէն հոս շատ յարգելի համարուած էր և Պոլսոյ լրագրական յարձակումներն ոչինչ չը վնասեցին իր համբաւոյն։ Այժմ երբ աւելի կարեւոր տեղեկութիւններ կը հաղորդեն, շատ շուտով հաւատք կընծայեն պոլսեցիք։ Պ. Այվազեան վերացեալ գովեստներ չը խօսեր, այլ կուտայ գործնական ապացոյցներ։ Մանկունի եպիսկոպոսի համար ևս մի շատ նպաստաւոր լեզու գործածեց, այնքան նպաստաւոր որչափ եպիսկոպոսն երբ Պոլիս էր չը կրցաւ ընել։ Մենք այս տեղեկութիւններն կուտանք որպէս զի ձեր կողմէն անկախ թղթակիցներ խնդիրը լուսաբանեն։ Հայ ժողովուրդը չը կրնար անտարբեր մնալ Էջմիածնայ համար։ Դուք մօտէն տեղեկութիւն կրնաք ստանալ, ինչ ընեն Թիւրքիոյ հայք։ Անաչառ կերպով, վատը վատ, լաւը լաւ ներկայացնելով, առանց անձնական նկատումներէ ճգմուելու Թիւրքիոյ հայ ժողովուրդը Էջմիածնայ գործոց վրայ լուսաբանել ռուսաստանցի թղթակիցներու պարտքն է։ Իսկ առ այժմ կրնաք սա չափն գիտնալ թէ՝ Վեհ. Կաթողիկոսի և Մանկունի եպիսկոպոսի վրայ գաղափարներն հոս շատ լաւացեր են։ Պոլսէն բազմաթիւ աշակերտներ տանիլ ձրիաբար Էջմիածնայ ճեմարանը կրթելը, բնական էր լաւ տպաւորութիւն ըրաւ բոլորիս։ Ուշադրութիւն կը գրաւէ նաև սա կէտը թէ՝ աշխարհիս ամեն կողմէ ժողովել հայ պատանիներ և կրթել զանոնք դըպրոցական մի և նոյն յարկի տակ հեռատես քաղաքականութիւն է։ Միայն թէ ճեմարանի կառավարիչք պէտք է ջանան որ աշակերտք երբ դուրս ելլեն դպրոցի սեմերէն, սէր և յարգանք տանեն զիրենք կրթողներու նկատմամբ։ Միթէ շատ անգամ հակառակը չը պատահեր։

Պ. Այվազեան միշտ ազգային ժողովոյ անդամ է։ Թէպէտ Կարսի աթոռը ջնջեցին, սակայն ժողովականաց թիւը 140 պահելու համար ուրիշ բաժանումներ ըրին և պ. Այվազեան պահեց իր աթոռը։

Հայկակ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տելեֆոնը հիւանդանոցներում։ Լոնդոնի մի քանի հիւանդանոցներում տելեֆոնը գործ է ածվում այն մտքով, որ վարակիչ հիւանդութիւն ունեցող անձինք, չը կարողանալով տեսնվել իրանց ծնողների հետ, կարող են խօսել նրանց հետ տէլէֆօն գործիքների միջնորդութեամբ, որոնք հաղորդակցութիւն են կապում հիւանդանոցների սենեակների և ընդունարանի մէջ։

* * *

Միացեալ-Նահանգների նախագահի կենսագրութիւնից։ Բալտիմորում հրատարակվող լրագիրներից մէկը պատմում է մի քանի գըծեր Միացեալ-Նահանգների նախագահ Արտուրի կեանքից, որը շուտով կամենում է պսակվել։ «Նախագահ Արտուր հագնվում է որպէս Փարիզի առաջին պճնասէրը։ Նա հագնում է մետաքսեայ անպիսի գուլպաներ, որոնց վրա զանազան պատկերներ են կարված և որոնք զանազան գեղեցիկ գոյներ ունեն, օրինակ, արեգակի ճառագայթներ, լուսնի լոյսի, ծովային ջրի և այլն,—մի խօսքով միացնում են ծիածանի բոլոր գոյները։ Ամառը նա ալպեան ձիւնի նման սպիտակ վերարկու է ծածկում և մնացած չորն էլ դրա նման է։ Ժամանակով մեր թոռները նրա մասին կասեն. «Նա Միացեալ-Նահանգների այնպիսի նախագահ էր, որ ուրիշներից աւելի իր անձով էր պարապած։»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 հոկտեմբերի։ Ապրանքների ֆօնդային բօրսայի վրա կատարեալ անշարժութիւն է։ Կուրսը ընկնում է։ Ենթադրված է կրօնշտատի նաւահանգիստը խորացնել 9 ֆուտով։

ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳ, 19 հոկտեմբերի։ Մինչև հոկտեմբերի 1-ը հանված է ուրալեան ոսկի 344 պուդ։

ՑԱՐԻՑԻՆ, 19 հոկտեմբերի։ Եղանակը տաք է։ Վոլգայի խորութիւնը 9 քառորդ է։

ԿՕՍՏՐՕՄԱ, 19 հոկտեմբերի։ Բալշիա Սօլի տեղի բանկի գանձապահը անհետացաւ, տանելով իր հետ 20,000 ր.։ Սիզրանի, Խարկօվի և Եկատերինօսլավի մէջ եղանակը ամառային է։

ՍԿՕՊԻՆ, 19 հոկտեմբերի։ Դուման պատգամաւորներ ընտրեց, որոնք պէտք է միջնորդեն կառավարութեան առաջ Րիկօվի վատնած եօթ միլիօնը քաղաքից չառնելու մասին։

ԲԵՐԼԻՆ, 19 հոկտեմբերի։ Այն լուրը, իբր թէ ձիաների դուրս տանելը Ռուսաստանից արգելված է, վատ տպաւորութիւն գործեց այստեղի բօրսայի վրա, որ այդ կարգադրութեանը քաղաքական բնաւորութիւն տուեց։

ՓԱՐԻԶ, 19 հոկտեմբերի։ Պօլիցիան պոկեց պատերից ազդարարութիւններ, որոնք վերջանում էին հետևեալ խօսքերով. „Մահ հարստահարողներին, կեցցէ յեղափոխութիւնը“։ Ֆրանսիան բանակցութիւններ սկըսեց Շվէյցարիայի հետ այնտեղի յեղափոխականների մասին։ Շվէյցարիան խոստացաւ քննութիւն անել։

Կ. ՊՈԼԻՍ, 19 հոկտեմբերի։ Սուլթանը ճաշ տուեց ի պատիւ ռուսաց դեսպան Նելիդօվի։ Արտիլերիական երեք նոր գունդեր են կազմվում։

ՍՕՖԻԱ, 19 հոկտեմբերի։ Առևտրական մինիստր նշանակված է գեներալ Սօբոլեվ, որ մի և նոյն ժամանակ կը վարէ ներքին գործերի մինիստրի պաշտօնը։ Սօբոլեվի օգնական նշանակված է Խիլկօվ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 հոկտեմբերի։ „Русскій Инвалидъ“ լրագիրը հաղորդում է որ նոյեմբերի 28 գլխաւոր շտաբի ակադեմիայի յիսնամեայ յօբելեանն է։ Հանդիսաւոր ակտին հրաւիրվում են ակադեմիայի մէջ ուսումն աւարտած օֆիցերները։ Նոյն-

պէս և գլխաւոր շտաբի այժմեան և նախկին օֆիցերները: „Новое Время“ լրագիրը հաղորդում է, որ ենթադրված է ոչնչացնել արտիլերիայի կառավարիչների պաշտօնները զինուորական շրջանների մէջ, որովհետև գեներալ ֆելդցէյխմէյստերի վարչութենից կազմվում է գլխաւոր շտաբի առանձին բաժին: Տնտեսական մասերի կառավարիչներ են նշանակվում, գծային մասը յանձնվում է զօրաբաժնի հրամանատարին: Գլխաւոր շտաբի վերակազմութեան հարցը յետաձգված է: Պետական կալուածների մինիստրութիւնը ներկայացրեց պետական խորհրդին տեղական վարչութիւնների վերանորոգութեան նախագիծը: Շօստենի վառօդի գործարանի մէջ կանօնաւոր կերպով յափշտակվում էին միլիօններ: Աղիւսին, որի հազարը 9 րուբլ արժէր, գանձարանը 18 րուբլ էր վճարում: Գանձարանին ծախում էին այն փայտը, որ կտրվում էր պետական անտառների մէջ: Ներկայացվում էին հրէշաւոր հաշիւներ խճուղիների համար: „Петербургскій Листокъ“ լրագիրը հաղորդում է, որ Մանտէյի բանկային գրասենեակը դադարեցրեց հատուցումները: Վարշավայի „Kurjier Codzienny“ լրագիրը հաղորդում է, որ շաքարը անպատճառ կէժանանայ, որովհետև Լեհաստանի մէջ ճակնդեղի հունձը չափազանց առատ է:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 հոկտեմբերի: „Новое Время“ լրագիրը լուր է հաղորդում, որ արտիլերիայի կառավարիչների պաշտօնները զինուորական շրջանների մէջ ոչնչանում են: Արտիլերիան կը կազմէ զօրաբաժինների մասը: Գլխաւոր շտաբի մէջ գործավարութեան սահմանափակելու նախագծի կազմելը յանձնված է շտաբի կառավարիչ Օբրուչեվին: Պետական կալուածների մինիստրութեան տեղական վարչութեան վերանորոգութեան նախագիծը ներկայացրած է պետական խորհրդին:

ԼՈՆԴՈՆ, 19 հոկտեմբերի: Դեօֆերին ուղևորվում է Կայիրէ, որտեղ կը զբաղվի եգիպտական գործերի կարգադրութեամբ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 հոկտեմբերի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 91 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր. 25 կ., երրորդ 90 ր. 75 կ., չորրորդ 90 ր. 37 կ., հինգերորդ 90 ր. 5 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 209 ր. 50 կ., երկրորդ 203 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 89 ր., երկրորդ 88 ր. 75 կ., երրորդ 88 ր. 75 կ., ոսկի 8 ր. 19½ կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 24,09 պէնս: Ամստերդամի վրա արժէ 122,25 պէնս, Ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 205 մարկ 62 պֆ., Փարիզի վրա 253 ֆրանկ 50 սանտիմ: Բօրսայի տրամադրութիւնը լաւ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

սիստեմատիքական ընթացք

Գրիգորի Վարձելեան

հայոց միջնակարգ ուսումնարանների համար

մասն առաջին (ամբողջ թուեր)

Մամուլի տակն է և սեպտեմբերի առաջին օրերին լոյս կը տեսնի նոյն խնդիրների երկրորդ մասը (կոտորակ թուեր և երրորդական կանոններ):

գինն է 40 կոպ.

Ուսումնարաններին զիջումն 20%:

Ծախվում է Վ. Շահվերդեանի լրագրական գործակալութեան խանութում:

Օտար տեղերից դիմում են այս հասցէով Тифлисъ, въ Агентство В. Шавердова:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ, ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ.	թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր.	30 կ.
1 „ 20 „	. . . .	1 „	60 „
1 „ 40 „	. . . .	1 „	90 „
1 „ 60 „	. . . .	2 „	20 „
1 „ 80 „	. . . .	2 „	50 „
ամենալաւը 2 ր.	. . . . .	3 „	——

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վաճառման շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ էսսենցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազլի կօնֆեկտների, Շեֆելդի դանակների, Տուրնէրի գրիչների, Գառլի հրացանների, Վեկլիի րէվօլվէրների, Բալնօբիի թամբերի, Մեկլնի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

15—100

ԹԷՅ առաջին հունձի այս տարի չափազանց գոյնաւոր և հոտաւէտ: Այդ թէյից **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ ստացված է 50,000 ֆունտ և ծախվում է 25% էժան և աւելի լաւ քան թէ ուրիշ տեղ: Օրինակ. Լաւ ԿՕՆԳՕ թէյ 1 ր.—1 ր. 20 կոպ., պատուական ՍԱՆՑԱ թէյ 1 ր. 40 կ., հիանալի ՄՕՆԻԿ թէյ 1 ր. 60 կ. այս թէյ ամեն տեղ ծախվում է 2 ր.—2 ր. 50 կ., գեղեցիկ ԿԱՅՍԱՌԻ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամենալաւ ֆու-չու-ֆու թէյ 2 ր. մաքուր թէյ առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորաբար լինում են 500 երկաթէ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ 6 ր.—60 ր., երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ Անդրկովկասի համար, շօկօլադ ֆրայ, Շեֆիլդի ԴԱՆԱԿՆԵՐ, վերականգնող ՄԱԿՄԱՍՏԵՐ մազերի համար, հրացաններ ԴԱՌԻ, ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ Վեբլի, ԹԱՄԲԵՐ Բալնեբիի, կօլմանի նշըշտայ, ԱԼԲՕՄՆԵՐ Շվարցի կէս գնով: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ, ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՅՈՒՄ** № 156, 157, 158, 159 և 100:

62—100

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.

Цѣна 25 коп.

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ ՄԷԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„կենտրոնական գրավաճառանոցում“ Միրիմանովի տանը № № 3 և 4. Պ. Զաքարիայ Գրիգորեանցի „կովկասեան գրավաճառանոցում“.— Պ. Էնֆիաճեանցի ծխախոտի խանութում.— Պ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հեղինակին հետևեալ հասցէով:

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“. РАФФИ.

Սովորեցնում եմ ԿՐԿՆԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ և ՌՈՒՍԱՑ լեզուներով. պայմանների մասին կարող են դիմել ինձ մօտ ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ քարվանսարայ, Գասպարեանցի մագազինում ամեն ժամանակ:

ՍՄԲԱՏ ԳԻՏԱՏԱՐԵԱՆՑ

Դուրս եկաւ մամուլի տակից և ծախվում է յօգուտ չքաւոր հայ ուսանողների Ա. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ հրապարակախօսութիւնը, ՄԱՍԻՍ ԼԵՐԱՆ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՍՏՈՐՈՏՆԵՐԸ: Ծախվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, Զաքարիայ Գրիգորեանցի գրավաճառանոցում, Յովսէփ Տէր-Յովսէփեանցի ծխախոտի խանութում, „Кавказъ“ հիւրանոցի տակ

գինն է 30 կոպ.

6—10

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻ ՄԷԿԻՑ

ՍԿՍԵՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼ ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ

L'ORIENTAL

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ:

„Ժուռնալ դ'Օրիան“ լրագրի հին բաժանորդներին դադարեցրած թերթի տեղ կուղարկվի այդ նոր հրատարակութիւնը:

„L'Oriental“ թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի Վիէննայում դիմելով հետևեալ հասարակ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt 9.

Միջի փողոց, կաթոլիկական եկեղեցու փողոցի անկիւն № 13.

Աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ ծախվում են. ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԵԲԵԼ ամենայն տեսակ, ֆրանսիական և անգլիական երկաթէ ԿՐԱՎԱՏՆԵՐ 8—30 ր., համագաններ 250—25 ր., սակվօյաժներ 1. 30—12 ր., սունդուկներ ճանապարհի 6—35 ր., մառաններ (погребцы) 6—25 ր., սամօվարներ 60 կ.—1.25 ֆունտը., կուխոնի պղնձէ ամաններ, գերմանիայի երկաթէ էմալով ամաններ. ումիվալնիկներ մրամօրնի 38 ր.—75 ր., հրացաններ երկու լուլանի 6—32 ր., ռէվօլվէրներ ամենայն տեսակ 3. 50—30 ր., պատրոններ. (գուլաներ) րէվօլվէրի, սիգար Ռենգարտի ֆաբրիկից. պապիրօս և թամբաքու Կուշնարովի գիլզի պապիրօզի. 5,000 ՖՈՒՆՏ ԹԷՅ (չայ) ԵՂՊԱՊՕՎՆԵՐԻ, բիսկվիտ. (սուխար չայու և կաֆէի) Էյնէմի. կօֆէ Էյնէմի և Միլոլէօնի. Պետերբուրգում 40—1 ր. 25 կ. հայելիներ ամենայն տեսակ 28 կ.—240 ր., պրոբկայ զինէվաճառների, հանքային և գարեջրի (для зельтерскихъ водъ и пива) դոյթուկ (пухъ), պադնոսներ սամովարի և չայու, դանակ չանգալ զանազան ֆաբրիկաների 1 ր. 20 կ.—25 ր. դուժինը. գըշակօթներ 1 ր. 80 կ.—5—60 կ. դանակ ջիբի 1—60 կ.—12 ր., դանակ հացի 20 կ.—1 ր., հաւը, կախանի 1—40 մինչև 3—20 կ. պրիբօրներ կարելու մաշինայ. Անգլիական ութոներ, Բրիտանիկի չայնիկներ, կաֆէինիկներ ամենայն տեսակ, ջաղացներ կաֆէի համար, ֆիլտեր—ջուր մաքրելու, կրախմալ կարօրկէն 18 կ., վաքս Ցրանսիայի ժակոյ, թուղթ փոշտի, կանվերտներ, սուրգուչ, մատիտ, գրիչ երկաթէ, գըշակոթ, քարետախտակ, թանաք, թանաքամաններ, պրեսպապիեներ, դգալներ սեղանի և չայու ֆրաժէ, վարշավի և բրիտանիկի դուժինը 1—50 կ. մինչև 12 ր., և չայու 45 կ.—5 ր., չումիչկէք 45 կ.—5 ր., շամադաններ ամեն տեսակ 25 կ.—12 ր. ջուխտ, պոլտապոշկաններ Վարշավու, ՌԵԶԻՆԻ ԿԱԼՕՇՆԵՐ, ամեն տեսակ, գուլբաներ կանանց և մարդկերանց 15 կ.—50 կ. ջուխտ, շապիկներ, մարդկերանց գալուստիկներ, զոնտիկներ 35 կ.—4—50 կ., հատ, անձրևի և շոքի. սանդրեր չերմայու ոսկորէ, գուտապերչովի և փայտէ, շչոտկաներ գլխի, շորի, սապոկի, պոլի և կարտի համար. չուլքի թէլ (бумага) մատոկի կօճի և շալէ (гарусъ) ֆէլչատկէք մարդկերանց և կանանց, պորտմաններ, քիսաներ, պապիրօսի ամաններ և մանր գալանտերէյնի ապրանքներ, սապոն ամեն տեսակ 3 կ.,—30 կ., կօլը, հոտաւէտ ջրեր, պուդրա, Գլիցերին ջրի քացախ, հոտաւէտ պարաշոկներ ԿԻԼԵՐԻ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻՑ. և այլն և այլն և այլն:

Վաճառականներին առանձին պայմաններով և զիջումով վերոյիշեալ ապրանքներ մեծ քանակութեամբ միշտ ապէս գտնվում են ՄԻՔԱՅԷԼ ՏԷՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆՑԻ պահեստում. (въ складѣ) միջի փողոցում կաթոլիկաց փողոցի անկիւնում № 13.

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել հետևեալ հասցէով. Тифлисъ Михаилу Н. Теръ-Никогосову.

160—180

Միջի փողոց, կաթոլիկական եկեղեցու փողոցի անկիւն № 13.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 20 Октября 1882 года.

Типогр. Главн. Упр. Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. кза. д.